

પ્રસ્તાવના

મારો પહેલો ગઝલસંગ્રહ ‘હાજર હૃદયથી હોઈએ’ ‘હિટ’ ગયો. બીજો ગઝલસંગ્રહ ‘જાતે પ્રગટ’ ‘સુપર હિટ’ થયો. લોકોએ મારી ગઝલોને જે ચાહી છે કે એની કોઈ હદ નથી. બસ એટલે જ હું અભાવમાં સતત લખતો રહ્યો અને એટલે જ આ સંગ્રહનું નામ ‘અભાવ કવિતા બની ગયો’ રાખ્યું છે.

મારા વિશે તો શું કહું. મારા ત્રણેય સંગ્રહ ભયાનક ડિપ્રેશનમાં આવ્યાં છે. ઈશ્વરે મને આપેલી તકલીફોને લીધે મને ગઝલો મળી છે. એ તમામ ગઝલો કેવા મૂડમાં અને કેવી દશામાં લખાઈ છે એ હું જાણું છું અને એવા ભાવકો જાણી શકશે જે કવિતાના ઊંડાણ સુધી જઈ શકે. ટૂંકમાં હૃદયથી લખાયેલી ગઝલો હૃદયવાળા જ માણી શકે છે.

મને મારો ત્રીજો સંગ્રહ પ્રગટ કરતાં આનંદ થાય છે. હવે, આ સંગ્રહ હિટ જાય છે કે ફ્લોપ એ હું ભાવકો પર છોડું છું.

– વિકી ત્રિવેદી

વિચારોનાં મોજાં ઊછળતાં રહે છે,
ગઝલરૂપે મોતીડાં મળતાં રહે છે.
તમે ચાંદ થઈ જિંદગીમાં પધાર્યા,
દુઃખોના બધા સૂર્ય ઢળતા રહે છે.
એ સંવેદના માટે સિંચાઈ છે દોસ્ત,
નયનથી જે આંસુ નીકળતાં રહે છે.
કરે અંત હમણાં જ કળિયુગનો કિન્તુ,
પ્રભુ બાળકોથી પીગળતા રહે છે.
બને આપણે જોયાં એ સપનાં ના હો,
કે સપનાં તો હંમેશાં ફળતાં રહે છે.
દુઃખોમાં રડે એને નબળા ન ગણવા,
કે વરસાદમાં ઘર પલળતાં રહે છે.
પુરાવો છે કે ભોળપણ જીવતું છે,
મને ત્રીસે પણ લોક છળતા રહે છે.
વિચારો અભાણનેય પજવે છે નહીંતર
કહો કેમ ડોશીમાં દળતાં રહે છે?
મરણ આવે તો સૌને મરવું જ પડશે,
મળે પ્રેમ તો બસ સરળતા રહે છે.
'વિકી' ચાલવું એ ફરજ છે તો ચાલો,
કદી ત્યાં જશું જ્યાં સફળતા રહે છે.

જનમોજનમ જોયું છે દુનિયા ઊભી છે સાંકળ બની,
 પણ પ્રેમ સામે આખરે દુનિયા સદા નિર્બળ બની.
 એક જન્મે હું સાગર હતો ત્યારે મળી'તી જળ બની,
 પર્વતને છોડી આવતી મળવા મને ખળખળ બની.
 તું ડાયરી લખતી હતી એક જન્મમાં દરરોજ ને,
 દરરોજ સવારે સાંજે હું જોતો તને કાગળ બની.
 ધરતીરૂપે તું જીવતી ત્યારે આ સૂરજ બાળતો,
 હું ઠારવા ત્યારે તને આવી જતો વાદળ બની.
 તું પાછલા જન્મે હતી એક ડાળ એ જો યાદ હોય,
 ત્યારે તને હું આ રીતે અડક્યો હતો કૂંપળ બની.
 જ્યારે ગુલામીએ તને એક દેશમાં જકડી હતી,
 ટેકો કર્યો'તો મેં તને એ દેશમાં ચળવળ બની.
 એક વાર તું મંદિરમાં ભગવાનનો પથ્થર હતી,
 આવ્યો હતો મળવા તને એ વખતે હું શ્રીફળ બની.
 બસ ત્યારથી મળતાં રહ્યાં છીએ આ રીતે આપણે,
 પહેલી વખત જ્યારે કહાની આપણી નિષ્ફળ બની.
 એક જન્મે તો એવું કે તું માણસ હતી ને હું જમીન,
 જીવ્યો હતો એ જન્મમાં હું તારું ગમતું સ્થળ બની.
 એક વાર હું ભૂલી ગયો'તો પાછલા જન્મો સનમ,
 તું યાદ કર, એ જન્મમાં તું કેટલી વિહ્વળ બની!
 રણમાં હરણ થઈને હું જન્મ્યો એ જમાનો યાદ છે?
 તેં દોડતો રાખ્યો હતો કેવો મને મૃગજળ બની.

અભાવ કવિતા બની ગયો

તું બે દિવસ માટે બની'તી ફૂલ જ્યારે એ વખત,
ક્ષણની ઉંમર લઈનેય હું આવ્યો હતો ઝાકળ બની.

આ જન્મમાં જ્યાં તું મળી તો એવું લાગે છે મને,
કે તું મળી છે જાણે કે મારા કરમનું ફળ બની.

આ જન્મમાં પણ આપણું મળવું તો અઘરું છે જ છે,
પણ યાદ કર કે કેવી કેવી ઘટના ત્યાં પાછળ બની.

ભાથામાં એક તો હવે આ છેલ્લું તીર છે,
એમાં નિશાનબાજની આંખોમાં નીર છે.
છે કોઈ મારું પણ ભલા શી રીતે ઓળખું?
ચહેરો નથી આ હાથમાં કેવળ લકીર છે!
મેં એટલે જ રોક્યો નથી તારા પ્રેમને,
એ મારા દિલનો વતની નથી, રાહગીર છે.
દુનિયાના સુખને જોઈને લાગ્યું ગરીબને,
કે મારે ચાંચ છે અને થાળીમાં ખીર છે.
એ કોણ છે કે જેને હજુ મોહ છે ભીતર?
ગઝલો વણ્યા કરે એ હૃદય તો કબીર છે.
સૌથી વધારે વેદના એણે સહન કરી,
એને સલામ, આ ધરા જેનું શરીર છે.
એ કારણે હું આંખ મીચી ચાલું છું પ્રભુ,
મારો જે દસ્તગીર¹ છે, મારું ખમીર છે.

અભાવ કવિતા બની ગયો

પહેલાં તો ખાળવા પડે છે ઝેરના વિચાર,
એના પછી મળે છે મને શેરના વિચાર.
કોણે કહ્યું વિચારથી કંઈ પણ નથી થતું?
એક ગામડાને ખાઈ ગયા શહેરના વિચાર.
નક્કી કર્યું હતું કે મોહબ્બત નહીં કરું,
પણ તમને જોઈ આવ્યા વિચારફેરના વિચાર.
એવા બેત્રણ વિચાર તો હોવા ઘટે હે દોસ્ત,
જેને અસર કરે નહીં ચોમેરના વિચાર.
નબળા વિચાર આવે મને તો વિચારું છું,
શું રોશની કરે કદી અંધેરના વિચાર?
પહેલા વિચારમાં જ હવાફેર થાય છે,
આવે છે એ પછી જ હવાફેરના વિચાર.
હું જિંદગીને સમજી ગયો ત્યારથી 'વિકી',
મહેલોને જોતાં આવે છે ખંડેરના વિચાર.

અંધાર આવી પહોંચ્યો મારો ઉજાસ લેવા,
 આવે છે જેવી રીતે ડાઘુઓ લાશ લેવા.
 હૈયાની વચ્ચે ઊર્મિ સળગી રહી છે આજે,
 પીડાઓ ગાવા લાગી, માંડી છે રાસ લેવા.
 હું એના ઘરના રસ્તે બેઠો છું પગ કપાવી,
 એ આસ જેવી પાંખો લઈ આવે કાશ લેવા.
 એકસાથે કેટલાં ફી: આંસુ, ઉદાસી, પીડા...
 આવ્યો'તો હું તો અહીંયાં થોડાક શ્વાસ લેવા.
 ઈશ્વરના કાવ્ય કેરો છે કાફિયો આ હૈયું,
 એકલતા કાલે નહીં રહે એ જાશે પ્રાસ લેવા.
 ઉપકાર એક બે મેં લીધા'તા જે જગાથી,
 એ આવ્યા ત્યારે આવ્યા પાછા પચાસ લેવા.
 ચૂકવીને શ્વાસ અનુભવ લઈએ છતાં ક્યાં એવું?
 કે જે પસંદ આવે એ ખાસ-ખાસ લેવા.
 તારી સફળતા ઉપર આવ્યા છે ભેટ લઈને,
 દેવા નહીં; ફરે છે એ આસપાસ લેવા.
 આકાર ફૂલ જેવો કાગળનો પણ બને છે,
 ભમરા, હવે ન જાતો જ્યાં ત્યાં સુવાસ લેવા.
 ક્યાંથી મળે સફળતા હું મૌનનો છું ગ્રાહક,
 કેવી રીતે હું જાઉં વાણીવિલાસ લેવા?
 તેજસ્વી હોય એના બાજુ એ જાતે આવે,
 જાવું પડે છે એને ક્યાં ખંડગ્રાસ લેવા?
 તેં સાથ કેમ છોડ્યો કારણ તો બોલ ઈશ્વર?
 શાંતિની શોધમાં હું પહોંચ્યો છું ત્રાસ લેવા.

અભાવ કવિતા બની ગયો.

દુઃખો નહીં દુઃખો સાથે આવે છે એવા વિચારો જ જીવનની ઝંઝટ વધારે જે રીતે પલાળે છે ઘરને હંમેશાં આ વરસાદ કરતાંય વાછટ વધારે પછી શાંત બેસી જવામાં ભલાઈ વધી જાય જો કોઈ ખટખટ વધારે બને છે ઘણી વાર એવુંય ઘરમાં કે ક્યારેક એને પતાવટ વધારે ફક્ત જાગતાંનું નહીં ઊંઘમાં પણ કહી દે છે માણસનું વર્તન હકીકત કાં દેવું વધ્યું છે કાં તો પ્રેમમાં છે એ બદલે છે હમણાંથી કરવટ વધારે સમજદાર થાતાં જગત ખોઈ બેઠો હવે આ જગતને નથી ચાહતો હું, તને ખોઈ બેસું એ પહેલાં જ અટકું, નથી થાવું આનાથી પાકટ વધારે નિયમ છે આ કુદરતનો લાગુ બધાને બધી વાતમાં માપસરનું જ શોભે નથી શોભતા કોઈ ઘર હો કે માણસ વધી જાય જ્યારે સજાવટ વધારે અછત છે એ કારણથી એવું થયું કે મળે પ્રેમ તો ભાવ ખાવો પડે છે મળે ભોળા ગ્રાહક તો વેપારી ભાઈ જે રીતે કિંમતને ફટાફટ વધારે પ્રભુ એક સુખ ફરતે દુઃખને મૂકે છે મને એનું કારણ ન સમજાયું પહેલાં હું તારા ચહેરાને જોઈ એ સમજ્યો કે કેવી રીતે રૂપને લટ વધારે ખૂલે દ્વાર ના એક ટકોરે જો તારું તો પાછો જવાનો હું તરત જ અહીંથી હું ઈશ્વરના મંદિરમાં જાઉં છું તો પણ નથી કરતો આ રીતે ખટખટ વધારે નથી કરતું અન્યાય કોઈથી જીવન ગજબ સંતુલન રાખે છે એ બધાનું મેં જોયું જીવન ધ્યાનથી ત્યારે સમજ્યો સહનશક્તિ સાથે દે સંકટ વધારે મને દૂરથી જોઈ ના ફેંસલો કર હું કેવો છું માણસ, શું અંદર પડ્યું છે તું સાગરને દેખે તો સમજાઈ જાશે હંમેશાં મલિન હોય છે તટ વધારે મેં જંગલ નિહાળ્યાં, નદી જોઈ લીધી સમંદરના જીવોય જોયા છે થોડા મનુષ્યો વિના એક પ્રાણી ન જોયું જે ઓકાત કરતાં કદી વટ વધારે બધા માનવી છે પ્રભુના રમકડાં મને રસ નથી આ નીરસ ખેલમાં પણ તું સામે હો તો નાચવાનો છે નક્કી બધાથી 'વિકી' નામનો નટ વધારે

પ્રથમ ઉપકાર કીધો એને ગોરો વાન આપીને.
 ને પાણી ફેરવી દીધું હૃદય બેજાન આપીને.
 પ્રભુ, અજ્ઞાન દેતે તો મને જલસા પડત સાથે,
 દશા તો તેં બગાડી છે અધૂરું જ્ઞાન આપીને!
 તને હું એકતરફ ચાહતો ને ખુશ હતો કેવો!
 સમસ્યા તેં કરી દીધી આ બાજુ ધ્યાન આપીને.
 મને એકાંત દેવાની આ તારી રીત છે ગજજબ,
 બનાવ્યો એકલો સ્વજનોને કાચા કાન આપીને.
 મેં કીધું તું ને કે અંદર જવાનું મન મરી જાશે?
 શું કાઢી લીધું એના બારણા પર કાન આપીને?
 જીવનને જાન સાથે કોઈ પણ નાતો નથી હોતો,
 ઘણાને તેં જિવાડ્યા છે હૃદય બેજાન આપીને.
 એ રીતે મોં ચડાવીને ઘણા તો દાન આપે છે,
 કે જાણે પાપ ધોતા હોય થોડું દાન આપીને.
 ભલે ને અંતમાં તો અંતમાં પણ ભાગ્ય બદલ્યું છે,
 સળગતા કોલસાને કોઈએ લોભાન આપીને.
 પ્રભુ, આને દયા કહેવી કે કહેવી કૂરતા તારી?
 કે તેં માબાપને છીનવી લીધાં સંતાન આપીને.
 મરીએ કીધું એ સાચું હતું એની કને ના માગ,
 દશા કેવી કરી સહદેવને વરદાન આપીને?
 મને તો એમ કે મારી પરીક્ષા લઈશ અઘરી પણ,
 કર્યું અપમાન તેં તો કામ બહુ આસાન આપીને.
 ગમે તે વાવવા હું મુક્ત છું હે જિંદગી, આભાર,
 વિકલ્પો દીધા છે અઢળક બધું વેરાન આપીને.

અભાવ કવિતા બની ગયો

ભલે પહેચાન થઈ ગઈ પણ હવે શું કામની તારે?
તને પહેચાન દેવામાં ઘણા ખલ્લાસ થઈ ગયા છે.
આ મારા મૌન ને એકાંતનું આવું મળ્યું છે ફળ,
દીવાલે કાન દેવામાં ઘણા ખલ્લાસ થઈ ગયા છે.
વધુમાં સાથે બેસો એટલો વ્યવહાર રાખીએ,
હૃદયમાં સ્થાન દેવામાં ઘણા ખલ્લાસ થઈ ગયા છે.
પવનની દોસ્તીમાં એક દિવસ એ તમને પણ મારે,
મને તોફાન દેવામાં ઘણા ખલ્લાસ થઈ ગયા છે.
ભલે ને મૂર્ખ લાગુ પણ હવે સંવાદ ના સાધું,
જગતને જ્ઞાન દેવામાં ઘણા ખલ્લાસ થઈ ગયા છે.

કેવી હદે નડી છે ઉતાવળ સ્વભાવમાં,
થઈ ગઈ છે મારે ખૂબ ઉતાવળ લગાવમાં,
મારા વચન કે પ્રેમની એથી ન થઈ કદર,
કાયમ કરી દીધી મેં ઉતાવળ નભાવમાં.
મંજિલની વાસ્તવિકતા હું જાણી શક્યો નહીં,
કારણ કે મેં કરી'તી ઉતાવળ પડાવમાં.
જાણ્યા વગર થઈ ગયો સ્વીકાર એટલે,
લાચાર જાણ કરી દે ઉતાવળ અભાવમાં.
આવી ઉંમરમાં આવા અનુભવ ન હોય ને,
તું પણ પ્રભુ કરે છે ઉતાવળ બનાવમાં.

અભાવ કવિતા બની ગયો

હું જીરવી ગયો છું ઈન્સાનની ઉદાસી,
ઘેરી રહી છે હમણાં ભગવાનની ઉદાસી.
તું બાપ થાય ત્યારે પડશે ખબર તને કે
બ્રહ્માંડથી છે મોટી સંતાનની ઉદાસી.
છે ભૂખ કરતાં ભૂંડી તું સાચવીને લેજે,
લેવું પડે છે કોઈ એ દાનની ઉદાસી.
ગુસ્સામાં મેં કર્યાં તાં તોફાન ત્યારે સમજ્યો
કેવી હશે હવાના તોફાનની ઉદાસી
એ આવજો કહીને ખુદ નીકળી ગયા પણ
દરવાજે અટકી ગઈ છે મહેમાનની ઉદાસી.
અજ્ઞાનમાં મજા છે મત જા તું જ્ઞાન બાજુ,
અઘરી પડે છે સહેવી આ જ્ઞાનની ઉદાસી.
ખુશબો મજાની આપે પણ નાશ થાય એનો,
અંગાર ક્યાંથી સમજે લોબાનની ઉદાસી.
જે ભાનમાં છે એની સમજાય તો ખરા પણ
સમજી નથી શકાતી બેભાનની ઉદાસી.
કોણે બનાવ્યા માણસ ને કોણ એને મારે?
છે કેટલી ભયંકર વિજ્ઞાનની ઉદાસી.

અહેસાન લઈને બેઠા તો થઈ શકાય છે પણ,
પાડી જ દે પછી એ અહેસાનની ઉદાસી.
રાગમાં ઊગે એ બાવળ ને થોર છે દયાળુ,
બંને કળી શકે છે વેરાનની ઉદાસી.
આત્મા મરી ગયો હો એનું શરીર સમજે,
તલવાર ખોઈ બેસે એ મ્યાનની ઉદાસી.
સામાન્ય હોવું સુખની પહેલી શરત છે ભાઈ,
સહદેવને પૂછી જો વરદાનની ઉદાસી.
સમ્માન માટે જગમાં એ કૈંક કરશે જોજે,
લઈને ફરે છે જેઓ અપમાનની ઉદાસી.
મેં બાળઈચ્છા મારી હૈયામાં દાટી દીધી,
હૈયામાં થઈ ગઈ છે સ્મશાનની ઉદાસી.